

Европейски съюз

БЮЛЕТИН №4

МИГ КИРКОВО-ЗЛАТОГРАД

ТРАДИЦИИ, БИТ И КУЛТУРА

Настоящият бюлетин е изготвен от Сдружение „Местна инициативна група Кирково-Златоград“ с финансовата подкрепа на Програма за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020, мярка 19,4 – „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие“, във връзка със Споразумение № РД 50-41 /27.04.2018 за изпълнение на Стратегия за водено от общностите местно развитие за общините Кирково и Златоград.

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ.....	3
1. Проект „Учим се от миналото, живеем в настоящето и създаваме нашето бъдеще“ -СУ "Н.Вапцаров", Бенковски.....	5
2. Проект "Златната кухня на Златоград-Кирково" - Сдружение за социална интеграция-Златоград.....	8
3. Проект "Съхраняване и популяризиране на нематериалното културно природно наследство на територията на община Кирково" - Община Кирково.....	14
4. Проект "Валоризация на местното културно и природно наследство за развитие на туризъм" - Сдружение "Местни инициативи за развитие", Старцево.....	19
5. Проект "Инвестиции за повишаване на туристическата атрактивност на община Златоград", Община Златоград.....	27
6. Проект "Гайдата - от траките до днес", Сдружение „Дельо Хайдутин“, Златоград.....	31
7. Партньорски туристически проекти, МИГ Горен Некар.....	35

ПРЕДИСЛОВИЕ

УВАЖАЕМИ ЧИТАТЕЛЮ,

Представяме Ви **четвъртия бюлетин** на Местна Инициативна Група Кирково-Златоград, за да споделим проектни идеи, подготвени и реализирани чрез МИГ, за насърчаване на туризма, инвестиране в богатото културно и природно наследство на територията на Община Кирково и Община Златоград.

В последните години засилване на ролята на общините, на различните регионални структури, на нестопански организации и сдружения, е част от промененото мислене на общността за привличане и задържане на мотивираните туристи. Факт е, че културно-историческото наследство у нас е силно концентрирано главно на територията на определени региони с реални шансове за професионално развитие на културния туризъм. Те традиционно са предлагали голямо разнообразие на туристически продукт, мотивирано от потребността на туристите да обогатяват и разширяват своята обща и специална култура. Поради многообразието от цели при практикуване на културния туризъм, тези региони привличат с „разнообразни форми или нюанси: културно-познавателен (развлекателен), образователен, научен и др. Характерна за културния туризъм с обща цел е неговата универсалност, което на практика означава възможност за комбинирането му с почти всички останали видове туризъм. Именно той е сред аргументите, с които в последните няколко години се ангажира все по-настойтелно българското общество и туристическата индустрия. Въпросите за съхраняване на културното наследство и околната среда, са част от публичните проблеми, които десетки български градове и села решават в желанието да бъдат част от европейското културно многообразие. Съществуващите паметници на културата, запазените традиции и самочувствието на местните общности, са в основата на съхраненото национално богатство.

Съхраняването на живата памет и традициите, на материалните и нематериалните обекти на културно-историческото наследство на

определено населено място не е достатъчно, ако не се вписва в неговия цялостен облик и развитие. Културното наследство, архитектурните факти, монументалното изкуство, културните събития, градската среда като цяло определят уникалността на всяко кътче в страната ни. Запазването и популяризирането на културното наследство, създава неповторимата атмосфера и легендите, които привличат туристите.

Чрез подготовката и успешното реализиране на процедурата с два крайни срока за прием по **Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград” от Стратегията на МИГ** кандидатите представиха **общо 13 проектни предложения** за насърчаване развитието на инфраструктура за развитие на туризъм, чрез подкрепа на обекти на местното природно, културно и историческо наследство и туристическа инфраструктура, съхранение на местната идентичност и култура. През второто полугодие на 2020г. се подписаха **6 броя** тристранни административни договори между ДФЗ, МИГ Кирково-Златоград и представителите на част от одобрените проекти, които са акцент в настоящия бюлетин.

Изпълнението на проектите на територията на община Кирково и Златоград ще допълнят резултатите от дейностите за подобряване качеството на живот на населението, както и за развитие на туризма. Очакваме да допринесат за сплотяване на местната общност и за съхранение на нейната идентичност. Важен акцент във изпълнението на проектите са младите хора и въвличането им в дейности по опознаване на местните традиции, опазване на нематериално културно наследство и насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство. Проектите по цел и съдържание демонстрират почитта към миналото на двете общини - Кирково и Златоград и запазването на традициите, възродени по автентични обичаи и спомени на местните хора, за да „експлоатират“ своето културно наследство в привличането на любознателни туристи.

Да се потопим в атмосферата на нашите одобрени проекти:

❖ **СРЕДНО УЧИЛИЩЕ "НИКОЛА ЙОНКОВ ВАПЦАРОВ" 6865 СЕЛО БЕНКОВСКИ, ОБЩИНА КИРКОВО, ОБЛАСТ КЪРДЖАЛИ**
E-mailsoubenkovski@abv.bg

ПРОЕКТ: „Учим се от миналото, живеем в настоящето и създаваме нашето бъдеще“ финансиран по ПРСР чрез МИГ –Кирково-Златоград, Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград

Стойност на проекта: 19 400.00 лв Финансиране – 100%

Срок на изпълнение – 24 месеца

Директор - Съби Хаджиев

- Г-н Хаджиев, какво бихте споделили за идеята за участие с този проект?

Проектът, който изпълняваме в момента е насочен към съхраняване на местната идентичност и култура чрез дейности свързани с възстановяване, опазване и развитие на културното нематериално наследство и традиции характерни за общината, както и към

насърчаване на екологичната култура сред учениците от първи до дванадесети клас на "Н.Й.Вапцаров" с.Бенковски и местното население . За целта е предвидено по проекта да се създадат два клуба с различна

насоченост. Клуб "Млад еколог" е ориентиран към изследване и опазване на природното наследство. Клуб "Млад самодеец" е насочен към проучвания, разучавания и изпълнение на местни културни традиции, обичаи, народни песни и танци характерни за региона. За реализирането на дейността на двата клуба е предвидено закупуването на народни носии, музикални инструменти, рекламни материали и предметни награди.

С реализиране на проектното предложение ще се постигне многостранен ефект - съхраняване и опазване на местната идентичност и култура, съхраняване на природното наследство и най-вече въвличане на младите хора в планираните дейности.

- Какви са очакваните резултати с реализирането на дейностите?

Реализацията на проекта ще допринесе за:

1. Съхраняване на местната идентичност и култура чрез дейности свързани с възстановяване, опазване и развитие на културното нематериално наследство и традиции характерни за общината.
2. Насърчаване на екологичната култура сред учениците от първи до дванадесети клас на СУ "Н.Й.Вапцаров", както и сред жителите на с.Бенковски и община Кирково за опазване на природното наследство на селата на нейна територия.
3. Въвличане на младите хора в планираните дейности по опазване и съхраняване на нематериалното културно наследство и насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство. Предвидените дейности по проекта ще се осъществяват на територията на двете общини - Кирково и Златоград т.е участие в празниците организирани от двете общини, като дейностите ще се изпълняват последователно и съвместно.

В дейностите по проекта ще бъдат включени учениците от първи до дванадесети клас, като една част от тях ще бъдат участници в

предвидените дейности, а останалите потребители на създадените продукти по проекта, както и целия педагогически и помощен персонал на училището. Броят на учениците е 514, а на педагогическия и помощен персонал 64.

Във връзка с предвидените дейности по проекта, същите ще доведат до разнообразяване на съществуващи туристически дейности, както и създаване на нов продукт за културен туризъм с програма включваща местни културни традиции, обичаи, народни песни и танци характерни за региона и повишаване на екологичната култура за опазване на природното наследство.

Съгласно изготвяния Културен календар, за реализиране на заложените дейности ще бъдат изготвени флаери, плакати, работни материали, 20 броя народни женски носии, 10 броя народни мъжки носии, 3 броя гайди, 1 броя синтезатори. За екоklubа са предвидени компаси 10 броя, материали и консумативи, предметни награди за викторините.

Заложените проектните дейности са свързани изцяло с допълване и развитие на културния и екологичен туризъм в района, от които се получава представа за природните, културно-етнографските характеристики на района, което не нарушава целостта на екосистемата, а създава условия за опазване на околната среда и природните ресурси от местното население.

❖ СДРУЖЕНИЕ ЗА СОЦИАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ -ЗЛАТОГРАД

ПРОЕКТ: „Златната кухня Златоград-Кирково“ финансиран по ПРСР чрез МИГ –Кирково-Златоград, Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград“

Стойност на проекта: 17 324.37 лв Финансиране – 100%

Представяващ организацията- НИКОЛАЙ ШОПОВ

- Г-н Шопов, как накратко бихте описали дейността на Сдружението ?

Сдружението ни е в обществена полза. То има опит в реализацията на 3 проекта, финансирани с национални и европейски средства:

1. Проект BG051PO01/07/5.2-01/D01/0052 "Домашен помощник - нова социална услуга в помощ на уязвимите групи от община Златоград" по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, Схема за безвъзмездна финансова помощ BG 051PO01/07/5.2-01 Грижа в семейна среда за независимост и достоен живот на хора с различни видове увреждания и самотноживеещи хора - дейности „Социален асистент“ и „Домашен помощник“ **Обща стойност на проекта: 95 315 лева.**

2. Проект “Център за социална интеграция – партньор на уязвимите групи от Община Златоград в тяхната социална интеграция и рехабилитация” по програма ФАР на ЕС „Развитие на гражданското общество 2002”, договарящ орган – Министерство на финансите. **Обща стойност на проекта: 12 999.30 евро.**

3. Проект „Екотуризмъ - здравословен начин на живот” по „Програма за младежки дейности”, договарящ орган – Агенция за младежта и спорта. **Обща стойност на проекта: 7 234 лева.**

1. За проекта по мярката на МИГ – дейности, резултати

Именно, успешната реализация на досегашните ни проекти и реализираните инициативи, бяха стимул да участваме с поредното проектно предложение „*Златната кухня Златоград-Кирково*“ чрез процедура на МИГ. Идеята ни е да доразвием кулинарния туризъм, като част от т.нар. устойчив туризъм, който запазва природните ресурси. Освен това, развитието на имиджа на дестинацията като маршрут за кулинарен туризъм способства за развитието и на съпътстващи туристически дейности: културен и природен (еко) туризъм. Част от дейностите в проекта е разработване на туристическа брошура, ще представи Златоград-Кирково като дестинация за кулинарен, културен и екотуризъм. В тази брошура ще бъдат описани екопътеките и интересни природни феномени на територията на общините Златоград и Кирково, като например природните скални феномени в култовият комплекс „Каменния град“ край село Бенковски, тракийското светилище „Белото камъне“ край село Старцево, скалния мост край село Кушла и други, които са потенциал за разнообразяване и удължаване на туристическия престой.

Чрез проекта се дава старт на ново събитие - фестивал „Златна кухня“. В плана на дейностите е включена демонстрационна туристическа обиколка за запознаване на гостите на града с

потенциала за природен туризъм. Надяваме се чрез проектните дейности, туристите, идващи към Златоград и Кирково да опознаят местното природно наследство и да бъдат по-съпричастни към неговото съхранение, опазване и популяризиране. Всичко това има пряк принос за устойчивото развитие и изграждането на култура на посетителите да ценят и пазят природата.

Кулинарният туризъм като нова форма на туризъм има потенциал за удължаване на престоя, за привличане на нови туристи и за увеличаване на приходите от туризъм, Общата цел на проекта е съхранение и промотиране на автентичната местна кухня и кулинарни традиции в района на общините Златоград и Кирково като част от нематериалното културно наследство на Родопите и развитие на потенциала на дестинацията Златоград-Кирково като маршрут за кулинарен, културен и екотуризм.

По-конкретно, проектът предвижда дейности по събиране на автентични местни рецепти и свързаните с тях традиции и обичаи, съхранението им под формата на рецептурници, картончета с рецепти, разработване на имиджова брошура на дестинацията Златоград-Кирково като маршрут за кулинарен, културен и екотуризм, създаване на нов туристически продукт.

-Какво ще допринесе и какви ще бъдат ползите от провеждането на фестивала?

Въпреки, че събитието по проекта фестивал „Златна кухня“ ще се проведе в град Златоград, ефекти от изпълнение на проекта ще имат и двете общини на МИГ. Конкурсът „Пътешествие назад във времето в кулинарното наследство на Златоград и Кирково“ има за цел събиране на стари автентични рецепти за местни ястия, които са част от културното наследство на района Златоград-Кирково. Допълнително екипът на проекта ще посети училищата в двете общини с цел разяснение на целите на конкурса и привличане на участието на учители и ученици в инициативата по издирване на старите рецепти и свързаните с тях традиции – в какъв контекст и по

какъв повод са се приготвяли ястията, как се сервирали, какви местни ритуали се спазвали и др. Изготвеният местен рецептурник ще се ползва за разпространение във всички заведения за хранене на територията на МИГ Кирково-Златоград, за подобряване качеството на предлагане на традиционните местни ястия, да се прилага единен стандарт в тяхното приготвяне и сервиране, да се привличат нови групи туристи, чийто основен мотив за пътуване е да опитат от местните традиционни специалитети. По този начин дестинацията Златоград-Кирково ще изгради собствен имидж като кулинарна дестинация и ефектът и ползите ще бъдат и за двете общини. Фестивалът е насочен към промотиране на кулинарното наследство на Златоград-Кирково като една обща туристическа дестинация с участието на майстори-готвачи от двете общини и привличане на туристопоток и в двете общини. Заедно с това насърчава разработването на общи туристически пакети, съчетаващи кулинарния туризъм с елементи на културен и природен туризъм. Този общ туристически продукт неизменно включва природните дадености и на община Кирково, като по-значимите от тях ще бъдат включени като в общата туристическа брошура.

Около 500 представители на туристическия бизнес от общините Кирково и Златоград – собственици на хотели и ресторанти, заведения за хранене, кетъринг услуги и техния персонал от готвачи и помощник готвачи ще получат разработените рецептурници, които ще им бъдат в помощ за развитието на техния бизнес.

Поне 30 туристически обекти на територията на Златоград и Кирково ще реализират приходи от нощувки в резултат на отсядането на туристи по повод на провеждането на Фестивал „Златна кухня“.

Около 1000 туристи ще се възползват от продуктите на проекта. Това ще се случи чрез разпространението на брошурите и картончетата с рецепти в туристическите обекти в Златоград и Кирково.

Чрез проекта се разработват промоционални материали за популяризиране на дестинацията Златоград-Кирково като маршрут за кулинарен, културен и екотуризъм и в тази връзка включва комбинирани дейности по опазване на културното и природното наследство. Туристическата брошура ще съдържа събраните автентични рецепти на местни ястия, снимков материал и описание на традициите и обичаите, свързани с тяхното приготвяне, както и допълнителна информация за туристите относно местните занаяти, културни паметници и живи народни обичаи, предавани от поколения, информация за природните забележителности в района. В тази брошура ще бъдат описани екопътеките и интересни природни феномени на територията на общините Златоград и Кирково, като природните скални феномени, които са потенциал за разнообразяване и удължаване на туристическия престой. Ще се опишат народните обичаи, които са уникални за региона и характерните местни занаяти.

Като финал е предвидена демонстрационна туристическа обиколка по екопътеката до връх „Св.Атанас“ с цел да се демонстрира една от възможностите за екотуризъм и така да се подчертае връзката между кулинарното и природното наследство за туристическото

предлагане и разработването на бъдещи туристически пакети в региона, както и значението на природното наследство като туристически ресурс и важноста то да бъде опазвано.

Фестивалът „Златна кухня“ е продукт, уникален за района и има иновативен характер. По време на празника на златоградското чеверме се организира представяне на някои от златоградските ястия, но ястията се раздават в готов вид на туристите без демонстрация на начина на тяхното приготвяне. Уникалното във фестивал „Златна кухня“ като туристически продукт е, че туристът може да види на живо начина на приготвяне, да се убеди, че се влагат само локални продукти, да усети аромата, да чуе разказите на местните кулинарни майстори за традициите, свързани с конкретното ястие – по какви поводи се е приготвяло, на какви празници, как са протичали празниците и т.н. Всичко това превръща събитието в кулинарно изживяване, което заедно с възможностите туристът да чуе местните фолклорни изпълнения, да облече автентичната местна носия, да се хване на хорото, да разгледа природните красоти, които местните гидове ще му предложат, води до поява на нов туристически продукт, от който ще се възползват и двете общини.

Адрес: 6884, Кирково, ул. "Дружба" №1

Телефон: 03679/ 20-16 E-mail: kirkovo@kirkovo.bg

Това, което е интересно да знаем за Община Кирково:

- Тук е разположена най-южната българска точка – вр. Вейката;
- Ще срещнете редица природни феномени – Каменната гъба, Лъвът и др. край с. Бенковски и с. Горски извор;
- Уникалният природен лек за зарастване на кости - „мумио“ край с. Кушла;
- Струва си да посетите и Дървената джамия (Джамията на седемте моми) в с. Подкова-паметник на културата;
- Традиционни празници: 26 Март – Празник на Кирково (Създаване на общината), м.Септември–Фестивал на чушката;
- Общо 72 населени места. В тях живеят общо 22270 души.

ПРОЕКТ: "Съхраняване и популяризиране на нематериалното културно природно наследство на територията на община Кирково", финансиран по ПРСР чрез МИГ –Кирково-Златоград, Мярка 7.5.1 Стойност на проекта: 19 510.00 лв

За проекта споделя ДЕТЕЛИНА ПОПОВА:

- Г-жо Попова, как накратко бихте описала дейностите по проекта и за начина и мястото на изпълнението им?

Проектното предложение има за основна цел да подобри туристическата привлекателност на община Кирково чрез съхраняване и популяризиране на нематериалното културно и природно наследство с цел подобряване на устойчивото използване на същите . По този начин ще се подобри качеството на живот на населението и ще спомогне за развитието на местната икономика, което от своя страна ще допринесе за сплотяване на местната общност, съхраняване на нейната идентичност и задържането и в региона, като се стимулира устойчивото развитие на селата и общината като цяло. С реализиране на проектното предложение ще се постигне многостранен ефект - съхраняване и популяризиране на местната идентичност и култура, съхраняване на природното и нематериално наследство и най - вече въвличане на младите хора в планираните дейности. Реализацията на проекта ще допринесе за:

1. Съхраняване и популяризиране на нематериалното културно и природно наследство чрез дейности, свързани с проучване и информационни дейности свързани с това.
2. Съхраняване и популяризиране на местен културен обичай - "Празник на качамака".
3. Въвличане на младите хора в планираните дейности по опазване и съхраняване на нематериалното културно наследство и насърчаване на екологичната култура с цел опазване на природното наследство.

В съответствие с целите на Стратегията за ВОМР, този проект е определен като приоритетен и в Общинския план за развитие на

Община Кирково за периода 2014 – 2020 г., а именно насърчаване и подкрепа за развитие на местната икономика, чрез използване на природните ресурси за бизнес и развлечение.

Проектът ще допринесе за създаване на качествена жизнена среда и повишаване на качеството на живот на местната общност чрез инвестиции в публична инфраструктура, подобряване на достъпа до социални услуги, развитие на туризма и съхраняване на културното наследство“, която е насочена към подобряването и съхраняването на местната идентичност – местното нематериално културно и природно наследство и традиции. Като важен приоритет за общината е създаване на условия за социална интеграция и развитие на туризма, насърчаване на туристическите и културни дейности, която е в основата за повишаване на привлекателността на региона за развитие и опазване на нематериалното културно и природно наследство.

Предвидени по проекта Дейности:

- ✓ Проучване и информационни дейности свързани с популяризиране на нематериалното културно и природно наследство и по конкретно изработване на QR карта която ще съдържа информация за обекти и от двете общини - Кирково и Златоград. С реализирането на дейността ще се възползват и двете общини на територията на МИГ-а.

Древни пътища

В района на община Кирково е минавала една от основните пътни връзки за Беломорска Тракия. Тук има стари стратегически пътища още от древността до Средновековието. Свързвали са Горнотракийската низина с градовете по Беломорието и средиземноморския античен

свят. Следи от тези пътища има и днес. В село Шумнатица около трите моста все още се ползват части от такъв път.

Забележка: Подходящ за посещение е маршрут с воденицата и стария мост. Маршрут от с. Кирково, с. Шумнатица до обекта – 8 км.

Къщи от края на XIX век, с. Шумнатица

Както на много откъснати места в Източните Родопи и тук до днес са се запазили къщи, градени от камък, с каменни плочи на покрива и оригинални комини. Между къщите се вие стар път, изграден от калдъръм, част от дъвен път, свързващ вътрешността на страната с

Беломорска Тракия. Някои от къщите са обявени за паметник на културата.

Забележка: Къщите са подходящи за включване в маршрут с мостовете и воденицата. Маршрут от с. Кирково, с. Шумнатица до обекта – 8 км.

Мостовете в с. Шумнатица

Живописното с. Шумнатица е съставено от няколко махали (Каменска, Пехливанска, Шиковска, Чилингирска и др.). Много от къщите са необитаеми. На местната рекичка и нейните притоци са изградени няколко моста. Първият е в центъра на махала Каменска (в близост

до кметството), непосредствено до новия мост, по който минава асфалтираният път. Той е едносводест. Сводът е широк 10.1 м и висок

6.80. Облицован е с правоъгълни плочи и корниз. Платното е дълго 19.30 м., широко е 2.70 м, като в единия край е разширено с 1.50 м. Нагоре срещу течението на рекичката има още два моста. Маршрут от с. Кирково, с. Шумнатица до обекта – 6 км.

Предвижда се в дейностите по проекта да бъдат включени млади хора до 29 годишна възраст 40 на брой както в приготвянето на качамака, така и в културната програма. Основните дейности са:

- ✓ Изработване доставка и монтаж на туристически табла и информационни табели, изработена QR карта,
- ✓ Организиране на "Празника на качамака"
- ✓ Комбинирани дейности по опазване на природното и културното наследство –
- ✓ Разнообразяване на туристическите дейности или създаване на нов туристически продукт/услуга чрез възстановяване на атракции в паметника на културата "Воденицата" в близост до "Римския мост" в с.Шумнатица, община Кирково.

Водениците, с. Шумнатица

В с. Шумнатица - от края на XIX век. Днес има една такава воденица, която е възстановена. Тя е с автентична оригинална архитектура и запазени съоръжения за смилане. Малко по-надолу по реката има втора воденица, чиято сграда все още стои, но отдавна не е в действие и част от нея е порутена. И двете са

обявени за паметници на културата.

Забележка: Обектът е много подходящ за туризъм, намира се край самия асфалтов път, в непосредствена близост до стария мост. Маршрут от с. Кирково, с. Шумнатица до обекта – 6 км

❖ **СДРУЖЕНИЕ "МЕСТНИ ИНИЦИАТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ"**

Адрес: 4987, Старцево, ул. "Васил Левски" №24

Телефон: 0896875478

E-mail: sdrujenie_mir@abv.bg

ПРОЕКТ: „Валоризация на местното културно и природно наследство за развитие на туризъм“, финансиран по ПРСР чрез МИГ – Кирково-Златоград, Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград“

Стойност на проекта: 13 380.96 лв, Финансиране – 100%

Срок на изпълнение: 12 месеца

Ръководител на проекта: Евелина Бодурова

- Г-жо Бодурова, как накратко бихте описала целите и дейността на Сдружението?

За рождена дата на сдружение „**МЕСТНИ ИНИЦИАТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ**“ с.Старцево се приема 28 декември 2007 година. Сдружението е независимо, демократично обединение на физически и юридически лица, които приемат и работят за осъществяване на неговите цели. През далечната 2007 година се брояхме на пръсти, хората, обединени около идеята, целите и мисията на сдружението – едва 7. Днес, тринадесет години по-късно, 36 души

работим все по-целеустремени да развиваме дейности в полза на обществото на местно ниво.

Споделяме част от водещите цели, включени в стратегическия план на сдружението, които ни обединяват:

- ~ Да подпомага развитието на района в сферите на: конкурентоспособността, опазването на околната среда, подобряване качеството на живот;
- ~ Да работи за засилване на местната идентичност на района;
- ~ Да повишава цялостната привлекателност на района като място за достоен и интересен живот
- ~ Да спомага за развитието на икономически дейности, включително туризъм в района;
- ~ Да създава и развива нови, по-качествени услуги в съответствие с нуждите на местното население;
- ~ Да работи за повишаване на образователното равнище на населението чрез активно включване на местната общност във форми на продължаващо обучение за възрастни.
- ~ Да насърчава обмена на опит със сходни сдружения в други райони на страната;
- ~ Да работи за увеличаване на възможностите за участие на местната общност във вземане на решения;

Вълнуваща за нас беше 2019 година, когато получихме покана за специално участие в тържествената церемония по присъждане на годишните награди „Чудесата на България” 2019г. и специален гост на церемонията заместник-председателят на европейската фондация „Европа Ностра“ Пийт Ясперт от вестник „Стандарт”. В същата година получихме и наградата за „Публично – частно партньорство” от кмета на Община Златоград – г-н Мирослав Янчев.

- Какви инициативи успяхте за реализирате чрез Сдружението в обществена полза?

Инициативите, които успяхме да реализираме са: Облагородяване на обществените градинки с цветен летен и зимен разсад, табелата на входа на селото, събития за Коледа, 3-ти март, празника на селото и много други.

Много сме щастливи, че имаме възможността и подкрепата на МИГ „Кирково – Златоград“ да реализираме проект, чрез който ще

продължим дейностите си. Скоро ще имаме Е-работилница, оборудвана, място, където ще можем да провеждаме срещите си, да правим проучвания, да организираме събития. До сега разчитахме на любезното съдействие на читалището или кметството. Дейностите, предвидени в проекта разширяват възможностите ни, ще можем да включим и младите хора в търсене и проучване на местната идентичност. „Културното и природно наследство на моя край – визуални маркери на памет” емоционално ще ангажира младите хора съвместно с етнолог и историк да създадат продукт, който да популяризира местните и природни ценности в отговор на нарастващото търсене на автентични туристически преживявания.

Актуализирането на културното наследство чрез превръщането му в лесно достъпен дигитален ресурс ще подпомага неговото преосмисляне от следващите поколения, а зелената програма за подрастващите ще насърчи самосъзнанието им към опазване на природната среда.

Малко ще разкажа от къде се породи тази номинация – тя е във връзка с провеждането на първия летен празник на крушата/караманката в Старцево, за който фейсбук страницата „Красиво Старцево” беше инициатор, а Сдружението беше главен изпълнител и участник.

„Чудесата на България“ е най-голямата национална кампания за защита на културно-историческото наследство и развитие на културно-историческия туризъм. Създадена и разработвана вече девет години от журналистите на вестник „Стандарт“, тя цели да подпомага държавата и неправителствените организации в усилията им да популяризират пред обществото богатото историческо наследство, което се изразява в над 50 000 артефакта от 7 исторически епохи, както и да съдейства за неговото опазване, възстановяване и обновяване. В основата на кампанията са запазване на устоите на българщината като основна наша ценност, които трябва да бъдат пренесени към бъдещите поколения. Само допреди две години кампанията бе фокусирана главно върху реставрираните обекти и популяризирането им като туристически атракции.

Днес вече акцентът е и върху социализацията на обектите, дигитализация на музеите, иновативните технологии за възстановка на събитията, както и върху свързаността на артефактите у нас с тези в останалите европейски държави, което определя общоевропейската ни идентичност. За първи път кампанията ще отличи и много млади българи, които с уменията и таланта си пренасят богатото ни културно-историческо наследство на новите поколения. Гордеем се, че именно кампанията „Чудесата на България“ е носител на голямата награда за европейско културно-историческо наследство за 2019 година и е част от най-голямата европейска неправителствена организация – „Европа Ностра“.

За проекта – дейности, резултати

Проектът ще се реализира на територията на с.Старцево, община Златоград. Изложбата която ще бъде създадена в резултат на изпълнението на проектните дейности ще бъде експонирана и на територията на община Кирково с оглед на популяризиране на местните културни дадености и привличане на интерес, включително и туристически към района на село Старцево. Проектното предложение

е насочено към комплексни изследвания, съживяване, опазване, популяризиране и развитие на местното природно и културно наследство. Избраните дейности са преведени в три приоритетни оси, които отговарят на нуждите и предизвикателствата, идентифицирани по време на направените проучвания и анализи на района. За всеки един инвестиционен приоритет е определена съответна специфична цел. Създаването на работилница „Е – краезнание“ за проучване и изследване на културните и исторически забележителности, местните обичаи и традиции, местния изворен фолклор, организирането на фотографска изложба за насърчаване на местните културни ценности и осигуряването на публичност с рекламни материали е предпоставка за укрепване, съхраняване и развитие на местната идентичност. Провеждането на „зелена програма“ за ученици е инструмент за привличане на младите хора в опазване на природното и културно наследство. Младежите ще получат нови знания за екосистемите и биоразнообразието, за бита и културното наследство в България и района, за взаимоотношенията между човек и природа. Конкурсът „Културното и природното наследство на моя край - визуални маркери на памет“ емоционално ще ангажира младите хора да създадат продукт, който да популяризира местните културни и природни ценности в отговор на нарастващото търсене на автентични туристически преживявания и повишаващия се интерес към опазване на природната среда.

Целите на проектното предложение е съхранение и популяризиране на местния фолклор, на историческото и културното наследство на селото, опазване на природните пространства, чието съществуване е необходимо за изразяване на нематериалното културно наследство.

- Какви резултати очаквате да постигнете с реализирането на проекта чрез МИГ?

Очакваните резултати от включените в проектното предложение дейности покриват основната и специфичните цели на процедурата в изпълнение на целите от Стратегията на ВОМР за опазване на материалното и нематериалното културно наследство, насърчаване опазването на природното наследство за подобряване качеството на живот на населението, сплотяване на местната общност и съхраняване на нейната идентичност, както и създаване условия за развитие на туризъм.

В рамките на дейностите по проектното предложение ще бъдат въввлечени пряко 75 лица, които ще бъдат включени в обучения свързани с опазване на природното наследство на територията. В другите планирани дейности Създаване на работилница за Е - краезнание към сдружението и провеждане на конкурс на тема: "Културното и природното наследство на моя край - визуални маркери на памет" ще бъдат пряко въввлечени още минимум 20 лица на възраст до 29 г. Или на практика, само пряко въввлечените лица до 29 г. в проекта ще бъдат около 100, а от неговите резултатите ще се

възползват повече от 300 лица на възраст до 29 години, които живеят постоянно в населеното място.

В читалището на село Старцево е създадена етнографска експозиция, представяща някои от характерните местни културни активи. С реализацията на проектните дейности и по конкретно с създаването на фото изложбата ще се разнообразят местата, които могат да бъдат посещавани от посетителите на селото, включително туристи. В този смисъл проектното предложение води до разнообразяване на туристическия продукт на територията на общината.

С доставка на компютърна техника и обзавеждане ще се оборудва работилница "Е - краезнание" с 6 модулни маси на стойност от 684 лв., 18 стола на стойност от 810 лв., преносим компютър на стойност от 2850.96 лв., таблет на стойност от 1146 лв. и екран на стойност от 174 лв., необходими за документирането в текстове, презентации и други форми на изучаване и съхранение на проучванията и изследванията от нематериалното културно наследство на селото. Работилницата ще се бъде място за отворени срещи и беседи за местната общност и посетители.

Сдружение "Местни инициативи за развитие" е инициативна млада организация, която умее да събира хора с разнообразни интереси, образование и професии, обединени от идеята да помагат и да подобряват условията на живот. Готови сме да работим за засилване на местната идентичност и повишаване привлекателността на района като предпоставка за развитие на културен туризъм. Готови сме да създаваме дълготрайни партньорства за развитието на социално значими инициативи. Всеки, които намира смисъл в правенето на добро, може да ни потърси и да стане наш съмишленик.

ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД

*ПРОЕКТ "Инвестиции за повишаване на туристическата атрактивност на Община Златоград", финансиран по ПРСР чрез МИГ –Кирково-Златоград, Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград”
Стойност на проекта: 52 005.00 лв*

Адрес: 4980, гр. Златоград, ул. "Стефан Стамболов" № 1

☎ 00359 3071 25 51;факс: 00359 3071 40 23

www.zlatograd.bg

✉ ObA-zlatograd@zlatograd.bg

Община Златоград получи одобрение на проектно предложение с наименование „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград” по процедура на МИГ Кирково-Златоград - Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград” от Стратегията за водено от общностите местно развитие. Безвъзмездната финансова помощ е 100%, в размер на 52 005.00лв.

Дейностите, които предстои да се изпълнят в рамките на проектното предложение са: изработка и монтаж на нови съоръжения, част от туристическата инфраструктура - информационно табло, указателни и информационни табели за местонахождението на културни и природни забележителности, табла за фотоизложба на открито, изграждане на постамент - пирамидална плоча и беседки за отдих, в близост до природни забележителности.

Представляващ организацията за проекта: Ирина Иванова:

- Г-жо Иванова, какви дейности и цели са заложиени в проектното предложение ?

Проектът е насочен към насърчаване развитието на туризма, чрез изграждане на нови туристически атракции и подобряване на туристическата инфраструктура на територията на Община Златоград и региона. Изпълнението на проекта ще предостави нови възможности за практикуване на разнообразен вид туризъм на територията на общината и региона. В рамките на проекта са предвидени следните основни дейности:

1. Закупуване на съоръжения за туристическа инфраструктура - информационно табло, указателни и информационни табели, табла за фотоизложба на открито;

2. Изграждане на съоръжения за туристически атракции - постамент - пирамидална плоча и беседки за отдих. С реализиране на заложените дейности ще се повиши туристическата атрактивност, информираността на посетителите за богатото културно-историческо и природно наследство, с което разполага общината и региона. Това ще разшири предлагането в туризма, ще допринесе за удовлетвореността на посетителите и ще увеличи посещаемостта. В резултат на изпълнение на дейностите ще се затвърди развитието на туризма в Община Златоград и региона като един от основните поминъци на местното население.

Очакваните резултати от изпълнение на проекта са:

- изградени и закупени съоръжения на туристическа инфраструктура, с цел улеснен достъп до културно-исторически и природни обекти, места и маршрути в общината и съседните ѝ общини;

- устойчивото използване на богатото културно - историческо и природно наследство на Община Златоград и региона, с цел разширяване на местните туристически продукти и услуги ;

- повишен туристически поток и продължителност на престоя в общината, удовлетвореност от предлаганите продукти и услуги;

Проектът ще обслужва не само населението на Община Златоград, но и околните населени места от Община Кирково. Насочен е към насърчаване развитието на туризма, чрез изграждане на нови туристически атракции и подобряване на туристическата инфраструктура на територията на Община Златоград и региона. Информационни табели ще бъдат поставени на туристически обект Тракийските светилища и гробници на царете, така наречените "скални гъби", които се намират край село Бенковски, Община Кирково. В близост до Село Кушла, Община Златоград, където е предвидено изграждане на беседка за отдих, се намира местността "Пещерите" - разположени са изключително причудливи скални образувания. Особено интересен е естествено образуваният скален мост, който е с дължина около 50 метра. Скалното образувание „Момина скала“, за което има интересни легенди, също представлява атрактивна забележителност.

За да бъде конкурентна на пазара на туризма Община Златоград е предвидила в проектното предложение дейности за закупуване на съоръжения за туристическа инфраструктура, както и изграждане на съоръжения за отдих, които да са адаптирани към съвременните пазарни изисквания. Закупените съоръжения за туристическа инфраструктура, от една страна подробно и по атрактивен начин ще представят културно-историческите, така че да заинтригуват вниманието на туристите, а от друга ще улеснят тяхното намиране, което от своя страна ще увеличи посещаемостта на всеки обект и ще доразвие общината като дестинация свързана с културния туризъм. Изградените съоръжения за отдих, които ще бъдат поставени в близост до природни забележителности на територията на общината, ще спомогнат екотуризма да се превърне в нов елемент от развитието на местния туризъм. Екотуризмът е едно добро решение за планинска община като Златоград. При развитие на екотуризма природата и околната среда ще бъдат съхранени, като в същото време ще се създадат условия за развитието на местния бизнес.

„ГАЙДАТА - ОТ ТРАКИТЕ ДО ДНЕС“

❖ Проект на СДРУЖЕНИЕ "ДЕЛЪО ХАЙДУТИН"

Сдружението е изградило гайдарски състав "Делъо Хайдутин", състоящ се от 40 каба гайдари от Родопите.

ПРОЕКТ: "Гайдата - от траките до днес" - финансиран по ПРСР2014-2020 чрез МИГ - Кирково-Златоград, Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград“

Стойност на проекта: 19 520.00 лв, Финансиране – 100%

Срок на изпълнение – 12 месеца

Адрес: 4980, гр. Златоград, ул. "Младост" № 34

Тел.за контакт: 0897016991 Email: todor_kaikov64@abv.bg

Председател Тодор Кайков

-Г-н Кайков, каква е дейността на Сдружението, целите и резултатите, които си поставихте да постигнете чрез проекта?

Основана цел и дейност на Сдружението е обединяване около идеята за издигане и съхраняване на гайдарското изкуство, както на местно ниво така и на национално.

Гайдарски състав "Делъо Хайдутин" включва гайдари от Родопите и неговите членове се увеличават с всеки месец. От малки до големи, всички допринасяме за разпространението и съхранението на българския фолклор, в частност родопската каба гайда. Участвайки с проекта по мярка 7,5,1 на МИГ Кирково-Златоград, се стремим да

популяризираме гайдарското изкуство и да го представим като част от самобитността на родопчанина.

Важен акцент в дейностите по проекта са младите хора въвличането им в дейностите по опознаване и съхранение на местното културно и природно наследство. Тази грижа е в ръцете на всички нас! Това е възможност да дадем и ние своя принос за съхраняването на родовата ни памет и музиката на предците ни за бъдещите поколения. Такава и позицията ни и по отношение на др. дейности на Състава.

Проект "Гайдата - от траките до днес" цели да популяризира местния фолклор и гайдата като инструмент, познат още от времето на траките, да допринесе за разнообразяване на културния живот на населението в общините Златоград и Кирково и наред с това да промотира

природното и културното наследство на района като фактор за подобряване на местното туристическо предлагане.

Основните дейности, които ще бъдат реализирани в рамките на проекта, са организирани и провеждани на два концерта на самодейния гайдарски състав „Дельо Хайдутин“, като за участие в събитията ще бъдат поканени и други самодейни изпълнители от региона – музикални, танцови и певчески. Единият концерт ще се състои на централния площад в град Златоград, а вторият - на територията на Скално – култовият комплекс „Каменния град“ в община Кирково.

Фолклорното събитие в град Златоград ще бъде съпроводено от беседа за деца и младежи на тема „История на гайдата от траките до днешно време“. Беседата ще се проведе на открито, в двора на музея на Взаимното училище. Майстор на гайди ще бъде поканен да демонстрира на живо начина на изработка на традиционната родопска гайда. Беседата ще бъде отворена за широката публика и

предварително афиширана в програмата на събитието, като в нея могат да се присъединят и други посетители на музея и туристи.

Изборът на мястото на провеждане на втория гайдарски концерт е обвързан с идеята да се привлекат участници и от община Кирково, да се популяризират местните природните феномени и тракийски светилища, да се направи асоциативна връзка между величието на природата, величието на гайдата и нейното древно начало от времето на траките, да се даде начало за разработване на нов туристически продукт, включващ елементи на културния туризъм (фолклора) и природния (екологичния) туризъм. В тази връзка като съпътстваща дейност се планира провеждане на открит урок за ученици на тема: „Природните скални феномени и тракийски светилища – част от местното природно наследство“. Децата и младежите, освен, че ще присъстват на фолк.орното събитие, ще направят също обиколка с гид за разглеждане на природните феномени "Лъвът", "Крокодила", "Гъбата", скалните гробници (пещери), ще научат за живота на траките, за техните вярвания, ще им бъдат демонстрирани тракийски ритуали.

В рамките на проекта ще бъдат закупени 30 броя традиционни родопски носии за част от изпълнителите от самодейния гайдарски състав към сдружение „Дельо Хайдутин“, гр. Златоград - деца и младежи до 29 години, които ще бъдат преки участници във фолклорните изяви по проекта, с което ще се насърчи развитието на техния талант и сценични изяви.

Събития и изяви:

Гайдарски концерт в град Златоград. Концертът ще се проведе на централния градски площад. Ще включва музикални изпълнения на самодейния гайдарски състав „Дельо Хайдутин“ – град Златоград, наброяващ около 50 участници. За участие в събитието ще бъдат поканени и други самодейни фолклорни изпълнители от региона – танцови и певчески. Програмата на събитието ще включва също и

запознаване на младите хора с историята на гайдата и традициите в изработката на гайди.

Гайдарски концерт в местността „Камения град“ край с. Бенковски

Програмата на събитието ще включва изпълнения на гайдарски състав „Дельо Хайдутин“, като за участие ще бъдат поканени и други местни самодейни фолклорни групи и млади таланти от общините Златоград и Кирково.

Открит урок в Скално – култовият комплекс, край село Бенковски,

Надяваме се, че идеята за реализацията на проекта ще ни направи още по – сплотени, достойни пазители на традициите и народността ни.

МИГ Кирково-Златоград споделя добри практики и реализирани проекти, подкрепени по LEADER на територията на МИГ Горен Некар, Германия. Информация за тях беше представена в обменната среща между двете Местни инициативни групи

Места за настаняване

Пансион „Bed & Bike“ - на обект, реализиран по проект Лидер

Пансионът в експлоатация от 01.01.2018г. Той е с леглова база от 20 места, има магазин с уютно кафене и указателни табели. На разположение на гостите има безплатна станция за зареждане на електрически велосипеди и зона за барбекю, както и шезлонги и каяци. Бизнесът се управлява от собственика Бодо Фишер (който работи и като общински служител), както и от неговото семейство. Бизнеспланът му за одобрение на проекта, предвижда предоставяне на мин 300 бр. нощувки за година, което е изключително реалистично.

Информация за обекта:

Нови единични стаи, двойни стаи, семеен апартамент от 39.00 EUR. С напълно оборудвани кухни, кафе машина Jura, телевизор, пералня, сушилня, безплатна станция за зареждане на електрически велосипеди, барбекю край потока, сушилня, сервиз за ремонт на велосипеди и пикап и транспортно обслужване, кану за рафтинг. Безплатен WiFi

Семейство Фишер сърдечно ви посреща в къща за гости "Bed & Bike" в идиличното градче Трихтинген. Обектът е нов, открит през 2018 г., предлага на всички „велосипедисти“ и е-велосипедисти, както и на почиващите гости и бизнес пътниците модерни възможности за настаняване.

<http://www.bed-und-bike.de/>

Друг иновативен проект за предлагане на местен продукт на територията на МИГ Горен Некар е **първия алпийски подслон – ферма**. Той е **разположен в горска поляна в Северен Шварцвалд – „Алмрухе“**, финансиран по проект на Лидер. Подслонът- ферма се състои от: две хижи, места за каравани и кемпери.

Хижите са изключително модерни и функционални, изградени с местна бяла мура (един от критериите за оценяване на проектите).

Базата разполага и с обширна площ за отглеждане на овце и прасета върху площ от 40 хек. земя. Предвиждат се като част от изпълнение на проекта да се изградят сгради за производство на млечни и местни продукти, свързано с био – производство, да се разшири туристическа част за отдих и занимания.

Проектът принадлежи към търговска марка „Алмрухе“, която се използва за привличане на хора от градовете към провинцията. Проектът среща подкрепата и на местната власт на град Глаттен, община Фройденщад.

❖ ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Хубаво е да помним, че сме потомци на народ, който е наричан праведен и честен.

Хубаво е да вървим по стъпките на предците ни. Те са оцелели не само заради физическите си качества, но и благодарение на многото си добродетели.

ИМЕННО, ДУХОВНОСТТА ПАЗИ НАРОДНОСТТА!!!

Надяваме се, че проектите, които Ви представяме допълват картината на живата човешка съкровищница, чрез културното наследство, вплетено в красотите на природата!

ЕКИП НА МИГ КИРКОВО - ЗЛАТОГРАД